

بازخوانی عناصر هویت‌بخش معماری و شهرسازی یزد در سفرنامه ابراهیم جکسون

سیده سعیده حسینی‌زاده مهرجردی*

E-mail: archisad@pnu.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۷/۲۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۲/۱

چکیده

ابراهیم جکسون مستشرق، محقق و استاد دانشگاه کلمبیا، از سال ۱۸۹۵ م. در حوزه‌ی شرق‌شناسی مقالات و کتاب‌هایی نگاشت. در ۱۹۰۳ م. به ایران و آسیای میانه سفر کرد. ره‌آورد او کتاب «سفرنامه جکسون: ایران در گذشته و حال» است که حاوی مطالب تحقیقی، تاریخی و باستان‌شناسی است. این کتاب توصیف‌های او عناصر هویت‌بخش ساختار کالبدی یزد قاجاری را بررسی کرده و از همانندی توصیف‌های مکانی او با موقعیت قدیم شهر یزد در سده چهارم طبق سفرنامه ابن‌حوقل و اصطخری بهره برده است. تطابق مطالب با جغرافیای تاریخی یزد بر پایه عناصر اصلی معماری بناها و سیمای شهری و کیفیت شهرسازی و مسیرهای دسترسی و ارتباط بناها و راه‌ها، توپوگرافی زمین و نیز عناصر فرهنگی و اجتماعی آن است. نوع پژوهش بنیادی و روش پژوهش توصیفی - تحلیلی است که اطلاعات آن به شیوه کتابخانه‌ای و میدانی جمع‌آوری شده است. طبق نتایج ایران عهد قاجار در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و غیره پیشرفت داشته است. وی درخصوص معماری و شهرسازی یزد در دوره قاجار به نکات جالب توجه‌ی اشاره کرده که برخی از آن‌ها همچنان با وضع موجود شهر یزد سازگار است.

کلید واژه‌ها: سفرنامه جکسون، معماری، جامعه ایران، عهد قاجار، یزد.